

Zeitschrift: Quaderni grigionitaliani

Herausgeber: Pro Grigioni Italiano

Band: 10 (1940-1941)

Heft: 3

Artikel: Puisia bondarina

Autor: Picenoni, Erico Andrea / Picenoni, Ettore Rizzieri

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-11771>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 12.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

PUISIA BONDARINA

di frär

ERICO ANDREA PICENONI — ETTORE RIZZIERI PICENONI

di Bondo, val Bregaglia

TERZA PÄRT

AL CURS DA L'AN

46. Lan stagiun.

*La primavera disc: « I port amur,
sparänza e ghiländan da flur! »*

*La stät sustegn: « Al me bun cäld fecond
cun bundianza furnisc al mond! »*

*L'aton as fa santi: « Cun larga män
biär früt i doi per tütc i umän! »*

*L'inver al disc mez durmantä: « Nu m'älz,
sbrigä tant chè? lascem in pälz! »*

47. La Dumän.

*Cun ròsan e viölan — urnäda la frunt,
i 'm älz sü dal mär — i 'm älz sü di munt,
e dre mi 'na festa — da grande, rich
splendur masdäda cun güst — da mili culur.*

*Ulcei, sü, dasdev!
E flur, sü, brigev!
Som cià la Dumän!*

*Cunt al me prim büc — 's rassent sü
[lan sponda,
'nt al scos da la tära — sül cel e sü l'onda
dla vita la forza — cun belan canzun.
Umän, fo di letc — brigè 'l vos balcun:*

*In facia'l me büc
ricevaran tütc,
al büc dla Dumän!*

*Al rag dal prim sul — ca splend sü la
[gent,
ca scälda lan niäda — rafresca la ment,
sclarisc lan campagna — lügì fa lan erba,
ca desda lan bestcia — ca dà näva verva:*

*Salüdal da cor!
At porta quel or:
Quel or dla Dumän!*

*Daspera nu vètat — nu sèntat inturn
plager, alegreza — e föch scu 'nt ün furn?
L'è 'l batit dal puls — dal mond operus,
c'al vivar sün tära — as rend delizius.*

*E pö dre palzä,
gügent laurè:
unur dla Dumän!*

48. Fin e principi.

Sonet.

*Nu i è sün tära 'n'ura furtünäda,
ca nu la sciüna e cl'agia 'na dumän;
nagot d'etern i è 'nt la sciort da l'umän,
per tütc sül mond lan cos'en destinäda.*

*La più gran legria l'è prest passäda,
tancu 'l sgol d'ün ulcel per ün bel plän;
spes senza vè giü 'l temp d'as dä la män,
la passan lan nossa longa giurnäda.*

*Essar divis, s'al düra l'amicizia
l'è nagot; ma dla vita la delizia
l'è 'n kört sömi, sömiä 'nt ün plendid dì.*

*La flur da la ragondänza 's brisc pita
e sparisc, scu 'l parfüm divin dla vita
fra 'l kört mument d'arivä e da partì.*

49. Cambiament d'an.

*Am metarà ben prest l'an vel in fossa,
c'la tant prumes, ma mantagni ben poch;
ma per cunsulazion vargot as mossas:
al temp s'a trac pel näs darcä 'n bun toch.*

*Sül mond l'umän bel nüd al riva,
e nüd al parta per l'eternità,
tramez la vita cun cumbat la niva,
per spesa, cäsa, vasti e ün zigh buntä,
ä lüsc d'un an tüt scanosciü am pica.
Vultev indrä, stüzè la vela lüm;
guardè inänz, nu 's ve prumessan rica;
ma pita stela lüsc tramez al füm.*

50. Bunmän.

*Prest al vegn al bunmän pei bagai;
i cresciü lur praparan ragai.*

*L'è rivä la fin d'an anc' 'na volta,
as cungeda quel vel dand la volta.*

*E minc' ün tuvarà 'l se cument
per pudè saltüdä l'an vegnent.*

*E gavisc da felicitaziun
is diraman per tütc i cantun.*

*Cur cl'è cià pö quel di suspirä,
i en pel gir di parent prest in pä,*

*I gavigian: Bundi cun bun an;
e ragai per quist ciapan, pö van.*

*I saltelan cument i bastüch,
cur ch'i è cors biär argent ent al plüch.*

*L'alegria l'è tanta più granda,
cur ca rivan ragai da lan anda.*

*I bun bärba nu penzan ai fioc,
fin ca l'äqua nu mena bei boc.*

*Cun gavisc in ansius' spetativa
qualchi blozgar da solit ai riva.*

*Bab e mama ricevan i fänc,
ca tratä propi statc en cun guänc.*

*Mort la festa, la füg pei bagai
la cucagna d' bunmän cun ragai.*

Erico

51. Favrer.

*Favrer l'è 'n mes fred, ün mes ümad;
cun forza l'invern as difend;
ma biär già nu düra sta guära:
pü cäld 's fan santi 'l sul e 'l vent.*

*Pür sbiglia, pür bagna, pür gela,
diportat scu 'n nar scadanä;
ti fa scu la gent, quela giuvna,
ca völ carnaväl per 's disträ.*

52. Al sul.

*A Bond d'invern nu splenda
al sul per tre longh mes,
la gent tüt mälcontenta
vers Soi la guärdia in bles.*

« Corem, corem vi 'n Ganda
corem ä ciapä 'l sul »,
ün disc e tütc raspondan:
« Corem ä cipä 'l sul! »

« Ün scrign ai völ cun sära
e grand e da bun len;
cià gent e ca m'as möva,
intänt c'al sul splend ben! »

'na malga d' giuvantüra
in viag cul scrign as met.

« Dui mes l'è ca nu 's mossas
quel cär sul benedet! »

*Cun bof e cun fadiga
i portan sü quel scrign.
Surpres inturn i guärdan:
as sent ün ri malign.*

*I brigian quela cascia,
c'al sul ramplisc da lüsc.
« Am völ scu Soi pür godar
al sul danänz ä l'üsc! »*

*I turnan cun legria
passand Punt spizarun;
is ferman sü la Plaza,
pö brigian quel scrignun;*

*ma ven umbria scüra
ent al scrign fatec da träv.
« L'è 'l sul », ün fürbo sbügia,
« fügi pel böc dla cläv! »*

53. Calendamärz.

*Per salüdä la primavera
Calndamärz i matc da Bond
festegian cun tambür, bandera,
brunsinan, giüval, sun e cänt.
Süi prä, pel vigh, sün plaz'as sent:
« La nev la va, verd en i fond! »*

*Preparativ già da satmäna
en in gran vöga pei nos matc;
i cercan « verd » sper lan funtäna,
i fan lan próva cui tambür,
i lüstran späda e fin sagür,
per godar prest castegn'e latc.*

*S'al vegn al di tant suspirä
ognün as met in unifurma;
cun erb'e föia lur an örna
capei, bander' ä pü nu 'm poss;
la crusc dla Svizra, blanch in ross,
bel ornament sui brac la furma.*

*Al capitani, al mat pü bel,
cun späda 'n spala, cäppi 'n testa,
d'argent spaleta, rop da vel
suldä da Francia, svelt al met
sü 'na colona i matc inquiet;
cun quist l'è inviä la legra festa.*

*Al prim, guarnì da gran ghirlanda,
al guida driz stu bataliun;
as sent fracasc da tüt lan banda,
rambomb da corn, trumbet' e schela,
tambür, sampogn sün tüt lan scäla;
ma ent lan stüa declama 'n bun:*

*« Calendamärz, calendavril,
già l'erba cresc, la nev spariscia,
lascè 'l bastciam fo da l'uil;
alzöi cun cävra, feda e agnei,
galina, gai, böv, vaca e avdei
e tüt la gent Dia banadiscia! »*

*Lan cäsa visitan da Bond,
da Spin, Sotpunt e Promantögn,
fagiand al gir e guai äl mond,
sa 'n üsc di matc miss surpassä,
la guida füss prest mälmanä,
parchè 'l gavisc fa ä tütc d'as-bögn.*

*Intänt lan mata sünt i Crot
latcmilgh praparan cun castegna,
'na broca e piat divers en mot;
i matc i rivan vers mezdì,
e i sciur maestar en er nì,
e l'apetit sparem c'al regna.*

*I mangan fort da bun amigh;
per fä pö plaza sü la säla
in cumpagnia van pel vigh,
cantand, giüvland alegrament;
i musicant pö rivan ent,
cui balarin turnan lan bela.*

*I fänc, i balan cun legreza:
i vel, i guärdan i lur fi
cun öl cument: l'è 'n beleza!
La giuvantü centinua 'l bal...
Intänt plän plän in nossa val
la primavera stua nì !*

54. März.

*Oh ! cus' c'al mes da märz l'è bel !
L'è 'l mes da lan surpresa,
al müda spes al se capel,
l'a dün' ältran pratesa.*

*Favogn al manda giò di munt
cun nev, cun sul, cun bigia;
intänt la val guarnisc al frunt
cun flur, tra cègan grigia.*

*Nu 's quata pü 'l riäl da glasc,
la tära nu l'è düra;
al vent 's diporta scu 'n matac,
paregia la verdüra.*

As möv al süch dlan plänta già,
la sev la vita mossà;
e 'l persigher gran pompa fa
dre 'l mür cun lan flur rossa.

Gialäda, plögia, sul e vent
en dal märz lan ärma;
al fa 'na gigna da spavent,
m'al ri tra lan se lärma.

55. Canzun da primavera.

(Melodia da F. Huber)

Ti, primavera, dormat änch?
Di' nu 's at dasmancä?
Nu 'm sent d'ün ulcelin al cänt,
ma sci la fe, m'a tema intänt:
Ti nu völ, ti nu völ pü turnä!

Ma l'è trop fresch sera e dumän;
ti, sul, nu vööt stä sü?
Nagüna plänta cacia büt,
nagüna flur paregia früt!
O bei dì da l'avril chi v'a 'vdü?
Chi vegn plän plän dre quela sev
ben vasti d'erba e flur?
Pö cänt d'ulcei e salt d'arment
e giüval da plager dla gent:
L'è turnä quel gran temp da l'amur!

56. Päsqua.

Cur c'al Redentur pativa
sü la crusc, guardant al ciel;
d'unä män d'ün ciot furäda
al santiv' änch ün növ mäl.

Là da tütc bandunä l'era;
ma che ve 'l? ün ulcel ros,
ca cun forza e brama granda
cul bech tira quel ciot gros.

Plen da sangh e senza posa
cul se bech, cun grand amur,
al vuless dla crusc tä libar
quel sant fi dal Creatur.

Pö 'l Signur pietus ai parla
« Seat edüna banadì;
da quist'ura sti segn porta:
sangh e crusc, ragord da mi ».

Pei nos busch äl temp da Päsqua
d'ün ulcel santi la vusc,
nu l'è 'n cänt c'al cor cunforta:
quel ulcel l'è 'l bechinrusc.

57. Risureziun.

Risuscitä l'è 'l nos Signur,
al Redentur da quista tära,
e da la mort
cul se brac fort
aldür ligam pü nu 'l la sära.

La gran vitoria da Gesù
al dì da Päsqua 'm la ragorda,
al möv al sasc,
nu 's sent fracasc,
dla fossa 'l füg, dal Bab as porta.

Signur, Ti s'a vultä 'l Te sguärd,
lavand tütlan miseria umäna,
e cancelä
en i pacä:
dal Cel as brigian lan funtäna.

Signur, felice quel ca cre
ä la buntä divina in festa!
Volgem cun fe
edüna i pä
vers nossa patria celesta.

58. Primavera.

Primavera, bela mata,
ben disposta e fresca in cor,
turna pür, ti căra fata,
cul te bel vasti da vert.

Ti mument da pälv nu tröva,
cur c'al vegn al mes d'avril,
c'al dea 'l sul u c'al plöva,
ti darà di män e spert.

Primavera, bela mata,
turna prest, ti căra fata!

Dla rusäd'avdè lan perla
cus' c'la lügian la dumän;
fo dal cispät föia ä gerla
sa spragiunan cun lan flur.

Frangul, merl e parüsciöla
is ralegran ent al busch;
nev d'invern, ti sul, pür töla,
pel risveil grazi 'äl Signur!

Primavera, bela mata,
vegn ben prest, ti căra fata!

*Primavera, inscìa clamäda,
dla se cambra disc: « I vegn,
spaciè fin ch' im som müdäda,
finch'i a mess al növ vasti,*

*quel c'al sart pei dì da festa
am a fatc da valü fin
e la ninfa, mia modesta,
cun bütt fresch am l'a guarni.*

*Primavera, bela mata,
fat avdè, ti căra fata!*

*Finalment la Primavera,
facia legra, 'l ri ent i öl,
cun ün büst da seda nera
rassa in verd, capel radond*

*cumparisch cun scos flurina
c'ai buschet la taca svelt,
spand süi prä lan margritina,
dà salata sünt i tond.*

*Primavera, bela mata,
sta ben longh, ti căra fata!*

59. Al pesc.

*In Cavloc, in quel laghet,
ca'nt al scos tegn biär pescet,
ä più d'ün la mort minacia,
sa pescadur ai dan la cacia.*

*Una stät tre bun amigh,
(ün per pesca 'l val ün fisch)
cun zalip, lignola plena
vers Cavloc i van da lena.*

*Sün quel legh plän plän remand
belan trota van pascand;
l'a l'Indre a 'na furtüna!
Remadur sta quiet in cüna!*

*M'al Tumäsc c'ai pläsc pascä,
quist omum, as älza in pä,
'l töl la perca longa e greva,
pö 'n mument cun slanc pascäva.*

*Cosa fat mai pescadur?
äl fond gelt vöt fä l'unur?
cunt al corp fagiand spiganza,
l'om giò 'l legh cun perca 's slanza.*

*Al sparisc sot l'äqua fonda,
sprüzan sül quatrasc lan onda;
ma l'om spert, cun gran curasc,
al vegn sü, pö 's bräncla dl'asc.*

*Ma la barca 'l völ svöidä,
per 's trä sü, per as salvä.
« Ma sta ferm, per buna grazia,
nu aumenta la disgrazia! »*

*Vers la riva i an guidä
al quatrasc cul pesc tacä,
cul pesciun, longh scu la barca,
simal Noë nu 'l vev'ent l'arca. .*

*« Tegn in ment, la cumpagnia,
ün täl pesc spaciava mia;
iss' bagnä ti è tancu 'n poi,
cui te pagn fa sü 'n strafoi! »*

*Ün ai dà la se camigia,
l'ältar lan müdanda grigia,
e cun scarpan mez vasti,
riand vers Splüga en partì.*

*Al Tumäsc cun facia fresca,
sudisfatec da quista pesca,
moch al turna dla se gent,
ma la perca 'l met davent!*

*I cumpagn in giuvantüra
al spass quintan dla bravüfa;
tütc i rin da sfendar boc,
pö i dan nom: Pesc da Cavloc!*

Erico

60. Lan vesp.

*Al bärba Fadrich in Nurmera
al veva 'n bel prä da sagä,
da l'ör da Campac fin la Mera,
cun sponda sün som, sot pläniv
ed i era cresciü 'n grand rasdiv.
Völ Gian da Malögia giüddä.*

*D'ün'ura 'l laureri marciäva
e 'l sul as fageva santi;
e Gian bei canvei fo 'l bütäva;
plän plän l'è rivä vers la sponda,
al bärba 's tagniva vers l'onda,
l'intuisc: ün brüt guai pudess nì.*

*« Ma cusa cla mordan stan musca,
muschin giald », da Gian ün fort sbrüg
as sent e la vista ai vegn fusca;
al büta la fälc sül mument,
cui brac e la vusc as difend,
e 'l pizgan lan vesp, ma nu 'l füg.*

«Vers l'ägua giò corr», al vegl dgeva,
füriusa lan vesp sgolan dre
e pizgan al mat ca coreva
süll col, sü la facia e la testa
e'l tratan, al pär, per lan festa
e gunfal l'a i öl e nu'l ve.

Al bärba Fadrich ri'l vuleva,
sa'l cäs nu füss trop disparä;
'na vesp al se näs er pizgäva:
nu's ri mai dal mäl di vagin,
süll pää segua franch ä bun fin
l'amenda. Mai vesp distürbè!

61. Aton.

Guardè la rosa suleta
dasmancäda in quel pit ort;
guardè süi prä lan cigamla,
pel verd scumenza la mort.

Più quiet l'è ni la natüra,
scumpärs da la stät i plager;
guardè la cega sgrigiusa,
ca corr per val e valer.

Tra lan plänta dal busch scifla
al vent ümad da l'aton;
l'è la canzun dla sparänza,
ca da l'invern segu' al son.

62. Lan föia crodan.

Strapa'l vent lan föia morta
cun violenza da lan rama,
e baland per l'aria 'l porta
la cunquista da l'aton.

Qualcan föia rasistenta
specian soma 'na gialäda
e'l driän ornament dlan plantä
sparirà tancu'n bel son.

Da calor variä ghirlandan
as dastendan sot lan pläntan,
desulaziun la spandan;
trist la 'v dan änc'ün salüt.

Sci l'aton as töl lan föia,
lan canzun e la beleza;
da la mort l'è vän la vöia:
vita turna dapertüt!

63. Nadäl.

Al cel l'è scür, la tära blänca,
campäna sunan legrament;
Crisf l'è nasciü; la mama guärda
al se matin cun cor cument.

Nu's ve 'na cuerta paragiäda,
e pel fäncin indu en i pagn?
Di träv dla vela palanciäda
lan tela pendan da brüt ragn.

Al tremla sü la paia düra
quel cär matin, al bun Gesü;
e pel scaldä giò 'n quel presepi
al böv e l'äsan flädan sü.

La nev la cuata tütt la stala;
ma sur al tetc as brisc al cel:
Splendur divin! D'ün coro d'angial
as sent al cänt: Nadäl, Nadäl!

64. I agn sgolan.

(Canzun populara francesa)

Cus' cla sgolan lan anäda
e nuältr' am sè prest vel;
nossa sera dla giurnäda
cumparisc trop spert süll cel.

Dal passä senz'üna tracia
al splendor svanisc dla facia;
ma guardem c'al temp dess nì
sü stu mond, ca dre la cacia,
as po'l cor ringiuvani.

Sta ben, cumpagnia fedela,
d'legar amich cun cor bun,
ca suuent ün'ura bela
m'a passä cunt cänt e sun.

Ma dl'umän la mort atenta
pei tö'l flä, le biär nu stenta;
ma guardem c'al temp dess nì
per quei agn ca l'om äñch vänta
as po'l cor ringiuvani.

Da quei früt, ca semna Dia
dapertüt süi nos santer
racoliem per vivar mia
soma sünt al mond dasper.

Vers campagnan immortäla
sü, sgolem, brigem lan äla;
ma guardem al temp l'è nì,
e dasper 'na tä'l' funtäna
as po'l cor ringiuvani.

ERRATA-CORRIGE.

Nella seconda puntata di «Puisia bundarina», fasc. 2, pg. 124 sg., sono incorsi numerosi errori che qui correggiamo:

N. 24. Strofa 1, verso 2:

in quel crescian pläntan tanta

Strofa 3, verso 2:

la racolta varà früt

N. 26. Strofa 1, versi 3 e 4 incompleti:

O, s'i pudessan s'alzä **dla fossa**
iss' **ca i pälzan** in brac äl Signur.

Strofa 2, verso 1:

Gügent i penz **lan furtünäd'ura**,

Strofa 4, verso 1:

Vuältar fänc, sa vè änca la furtüna

N. 30. Strofa 1, verso 1:

Sül päscul lan cävra

N. 31. Strofa 2, verso 2:

sü pel cräp sü vers la Pensa,

Strofa 4, verso 3:

ma crodand 's rump ün galun,

N. 32. Strofa 1, verso 4:

pascullä su 'na spondeta.

N. 33. Strofa 3, verso 4:

scu **ca** stüiza l'äqua bräsca.

N. 36. Strofa 1, verso 7:

ca guai sa l'entra golp u fuina;

N. 39. Strofa 4, verso 2:

ti sgüra melt'r e broch;

N. 43. Strofa 3, verso 1:

Cuginunzan cun la roca

N. 44. Strofa 1, versi 1 e 2:

Am pär, mama, ti vess da turnä
prest ä cäsa sül fä da la sera,

N. 42. Strofa 4, verso 1:

Al Batista cun umur,

N. 19. Strofa 6, verso 2 (I parte):

l'a sbranä l'orz set ciot per dispet;